

záznamů testament, o který se čtenář zajímá, pokud mu nejde o jméno konkrétního testátora, ale město, v němž byl kšaft pořízen, jelikož místní rejstřík je v tomto ohledu orientován pouze na konkrétní zmínky přímo v textu jednotlivých záznamů, kde často místo pořízení, resp. zaknihování testamentu chybí. Samotné zpracování prameného materiálu je řemeslně velmi zdařilé, bez větších chyb, pro českého čtenáře sice z důvodu striktní transliterace poněkud méně čitelné, ale jako texty primárně určené pro německé badatele lépe pomáhá přesnému porozumění staročeskému originálu a může být dobře využitelné i k překladovým účelům.

Předkládaná kniha je tedy velmi zajímavým počinem, který i přes určitá negativa plní dobře svůj účel edice představující německému publiku kvůli jazykové bariéře dosud nedostupné prameny původem z českých měst 15. století, avšak mnoho hodnotných informací si v ní najde i český čtenář zajímající se o pozdně středověkou městskou problematiku. Jedná se o průkopnickou edici, která jistě má své nedostatky, ale která zároveň může být inspirací pro další podobná díla v českém i německém vědeckém prostředí. Doufejme, že taková edice nezůstane v oblasti výzkumu testamentů z českých pozdně středověkých a raně novověkých měst dlouho osamocena.

Alena Pavlíčková

Petr JANEČEK, *Mýtus o pérákovci. Městská legenda mezi folklorem a populární kulturou*, Praha, Argo, 2017, 359 s., ISBN 978-80-257-2315-9

Legendy o pérákovci jsou už několik desetiletí součástí české kulturní paměti. Výraznou roli v tom sehrál animovaný film Trnkova studia (1946) i nejrůznější komiksová zpracování tohoto příběhu. Péráková postava se nejčastěji spojuje s problematikou protinacistického odboje, kdy je tato figura zosobněním boje proti nepřátelskému útlaku. Petr Janeček se ve své práci pokusil detailněji prozkoumat základy této legendy.

Jako etnolog zasadil pérákovskou legendu do kontextu tzv. městského folklóru, kterým se dlouhodobě zabývá. Věnuje se vztahu této legendy k jiným příběhům, tradovaným v městském prostředí. Kořeny pérákovského mýtu vidí v pověstech o městských fantomech, jejichž motivace bývá nejasná a jednání nepředvídatelné. Janeček v jeho příběhu spatřuje i ozvěnu lidových pověstí o Enšpíglovi nebo — z českého prostředí — o Kozinovi a Lomikarovi. Protektorátní příběhy o tajemném odbojáři podle něho odrážely snahu o uvolnění frustrace v tíživé atmosféře. K jeho pramenům pak kromě písemných materiálů výrazně patří i pamětnická svědectví a vyprávění.

Ve svém pojednání se Janeček inspiroval difuzionistickou antropologickou koncepcí a komparuje pérákovský příběh s jinými příběhy z městských čtvrtí, ať už Londýna nebo Petrohradu. Tam pověsti o pérákovci inspirovaly kriminální počínání jednoho z gangů. Autorovi se tak daří do značné míry dekonstruovat zažité propojení Pérákovci příběhu s protektorátní dobou, a naopak hledá jeho analogie v jiných folkloristických městských legendách, ať už se týkají Fosforáka, Žiletkáře nebo Kravavé Máry. Původ pérákových pověstí zasadil do tradice „číhajících duchů“, známých z vyprávění viktoriánské éry raného novověku a zpracovaných v tzv. gotické litera-

tuře. Janeček se zabývá i četnými odkazy na Péráka v populární kultuře. Ten se měl stát například inspirací známého Foglarova Široka, fantoma pražských Stínadel.

Autor se zabývá i druhým životem péráckých pověstí. Díky Trnkovu a Weissovu animovanému filmu se podle něho stala z ambivalentního fantoma kladná odbojářská postava. Zatímco původní Pérák mohl být spojován například se sexuální agresivitou a vyvolával pocity strachu, v animovaném příběhu se hrdinou stává obyčejný komik, bojující pomocí skákacích pér proti jednotkám SS. Pérák se tak stává jakýmsi superhrdinou, legitimizujícím poválečný společenský řád. Podle Janečka právě tento narativ Pérákova příběhu díky filmu vstoupil do obecného povědomí a potlačil ostatní verze příběhu. V kreslených pokračováních příběhu pak Pérák bojuje proti „kšeftařům“ a „reakcionářům“, rekrutujícím se z řad bývalých kolaborantů. Pověst však žila svým vlastním životem a v období sovětské okupace se stal Pérák hrdinou boje proti invazi vojsk Varšavské smlouvy.

Janeček si všímá i resuscitace péráckého mýtu na prahu 21. století, a to například v divadelním představení skupiny VOSTO5, nebo v literárních textech Petra Stančíka. Nejpozoruhodnější je však jeho aktualizace politická. Antifa použila pérácký motiv z Trnkova filmu k aktualizaci svého boje proti krajní pravici, a to především v období pogromistických a protiimigračních nálad.

Janeček ve své knize poukázal na mnohé, doposud nepřiliš známé roviny péráckého mýtu v kontextu, který doposud nebyl zpracován v tak širokém rozsahu.

Vojtěch Čurda

Václav GRUBHOFFER, *Zdánlivá smrt. Noční můra osvícenské Evropy, Polička – Praha, Městská knihovna Polička – Argo, 2018, 320 s., ISBN 978-80-906832-3-5*

Václav Grubhoffer v současné době působí v Ústavu romanistiky na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, kde se věnuje především kultuře a dějinám Itálie a dalších románských zemí. V minulosti ovšem publikoval mnoho prací, které úžeji souvisí se zaměřením recenzované publikace, tedy s dějinami těla, tělesnosti, medicíny a smrti. Širší veřejnosti se představil především roku 2013, kdy vyšla jeho kniha *Pod závojem smrti*, věnovaná kultuře smrti a pohřbívání v dějinách schwarzenberského rodu. Ta byla odbornou i laickou veřejností přijata vesměs kladně. Také recenzovanou knihu bych laické veřejnosti s klidným svědomím doporučila, jelikož pojednává zvolené téma velmi komplexně, takže ani nepoučený čtenář nebude žádné podstatné informace postrádat.

Kniha je členěna logicky a přehledně. Po poměrně stručném úvodu následuje první kapitola, která představuje dosavadní výsledky výzkumu na poli medicínského pojetí smrti v dějinách. Dále se autor věnuje samotnému tématu knihy, tedy „zdánlivé smrti“ — stavu, který se smrti podobá, avšak život ještě z těla nevyprchal. Hlavní část je členěna chronologicky — dělicí čáru tvoří polovina 18. století, přičemž v druhé půli sledovaného období dochází ke kvalitativní proměně zacházení s mrtvými. Obava z pohřbu zaživa vedla k doporučenému aktivnějšímu přístupu k nebožtíkům — přičemž roku 1788 vyšel k tematice zásadní spis přední autority osvícenského lékařství